

Türkiye'nin İdari Yapısı

- "İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir." hükmü TC Anayasasında yer alır.
- Ölüm cezasını onaylama yetkisi TBMM'ye aittir.
- Milli Güvenlik kurulu bir danışma kuruludur.
- İdari rejimin uygulandığı devletlerde teşkilat açısından dikkati çeken nokta "Güçlü bir merkezi idarenin oluşması" dır.
- Türk idaresinin işleyişi ile ilgili özellikler:
İdari usullerin saptanmasında idareye de hizmetten yararlananlara da güven duyulmaması
İdarenin verimli, etkin ve ekonomik çalışmasına önem verme alışkanlığının yerleşmemiş olması.
Genel yönetimin, mahalli idareler üzerindeki denetiminin oldukça ağır olması.
Sıkı bir merkezciliğe dayanması.
- Hukuk devletini, polis devletinden ayıran en önemli özellik "Devletin de hukuk kuralları ile bağlı olması"
- Özel hayatın korunması, konut dokunulmazlığı gibi koruyucu haklar, 1982 Anayasasında "Kişinin Hakları ve Ödevleri" başlığı altında yer almıştır.
- Türkiye'de laiklik ilkesi ilk kez 1937 yılında anayasal sisteme girmiştir.
- İdarenin teşkilatlanmasına egemen olan ve idari yapıya yön veren anayasal ilkeler, nitelik

bakımından daha çok Hukukla ilgilidir.

- **Türkiye'de idari yapının merkezden yönetime ağırlık verilerek teşkilatlandırılmasında "Tekci" bir devlet olmasının etkisi büyüktür.**
- **Cumhurbaşkanı, vatana ihanetle suçlanması durumunda, Yüce Divan tarafından yargılanır.**
- **Bakanlar, hükümet programında yer alan politikanın gerçekleştirilmesi için bakanlık yöneticileri üzerinde etkili olabilirler.**
Üst düzey yöneticiler kendi politikalarını değil, yasalar çerçevesinde hükümet politikasını yürütmek zorundadırlar.
Bakanlar geçici, bakanlık görevlileri kalıcıdır.
Bakanlıkça yürütülen hizmetlere egemen olan ve devamlılık gösteren yöneticiler kendi yönlerinden bakanı ve politikasını etkileyebilirler.
- **Hükümetin kuruluşu ile ilgili ifadeler.**
Bakanlar Kurulu, başbakan ve bakanlardan oluşur.
Hükümetin Meclisten güvenoyu alması, hükümetin kurulmasının değil, göreve devam etmesinin bir şartıdır.
Başbakan, Cumhurbaşkanınca TBMM üyeleri arasından atanır.
Başbakanca seçilen bakanların ataması Cumhurbaşkanınca yapılır.
- **Milli Güvenlik Kurulu üyeleri. Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Dışişleri Bakanı, Başbakan**
- **Devlet Denetleme Kurulunun hazırladığı raporlar Cumhurbaşkanına sunulur.**

- **Devlet Planlama Teşkilatının en yüksek organı Yüksek Planlama Kuruludur.**
- **Yüksek Denetleme Kurulu başkan ve üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından atanır.**
- **Danıştayın idari görevleri:**
Kanun tasarı ve teklifleri hakkında görüş bildirmek.
İmtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarını incelemek.
Cumhurbaşkanlığı tarafından gönderilen işler hakkında görüş bildirmek.
Tüzük tasarılarını incelemek.
- **Mali konuları düzenleyen yönetmelikler, yürürlüğe konmadan önce Sayıştayın incelemesine sunulur ve görüşü alınır.**
- **Bucak müdürünün hangi bucakta görev yapacağını Vali belirler.**
- **Son yıllarda ülkemizde il sayısının artmasının temel nedeni : Siyasi nedenler**
- **Mahalli idarelerin görevleri belirtilirken ilgili yasalarında Sayma yolu usulü benimsenmiştir.**
- **Vali tarafından sunulan yıllık faaliyet raporunu görüşüp onaylamak İl Genel Meclisinin görevidir.**
- **İl özel idaresine ilişkin bütçe harcamalarını Vali yapar.**
- **Belediye kurulması süreci sırasında halk oylaması sonuçlarını alan vali, durumu İl Genel Meclisine bildirir.**

- **Köyün ortak malları: Otlak, Yaylak, Mektep, Cami**
- **Belediye Meclislerinin üye sayısı Beldenin nüfusuna göre saptanır.**
- **Özel radyo ve televizyon kuruluşları ile ilgili ifadeler: Aynı şirket bir radyo ve bir televizyon işletmesi kurabilir.**

Siyasal partiler özel radyo ve televizyon kuramazlar. Programlarında belli oranda Türk halk ve Türk sanat müziğine yer vermek zorundadırlar.

Yurt dışından Türkiye'ye yönelik yayın yapan radyo ve TV kuruluşlarına frekans, kanal ve kablo kapasitesi tahsis edilemez.
- **Belediyeler, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları arasında yer alır.**
- **Ulusal güvenliğin açıkça gerekşi kıldığı hallerde veya kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasının kuvvetle ihtimal dahilinde olduğu durumlarda radyo, televizyon yayınlarını durdurabilme yetkisi Başbakan'a aittir.**
- **Üniversitelerarası Kurula sırasıyla üniversite rektörleri başkanlık eder.**
- **Senato, niteliği bakımından üniversitenin Akademik bir organdır.**
- **Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Yükseköğretim Kuruluna bağlıdır.**
- **Kamu iktisadi teşebbüslerini ve bunlara bağlı müessese ve bağlı ortaklıkları, mali, idari ve teknik**

yönden sürekli olarak denetleyen organ Yüksek Denetleme Kuruludur.

- **Anayasada Kamu İktisadi Teşebbüsleri şöyle tanımlanmıştır: Sermayesini yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıkları**
- **Kamu iktisadi teşebbüslerine bağlı ve tüzel kişiliği olan müesseselerin yürütme organı Müessese Müdürüdür.**
- **İdarenin mahkeme kararlarına uyması, mahkeme kararının kamu hizmetini aksatmaması koşuluna bağlıdır.**
İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır.
İdare yargının işleyişine karışamaz; herhangi bir öneride bulunamaz.
İdarenin yargısal denetimi anayasal bir ilkedir.
- **Türk idaresinin idari rejim sistemini benimsemesinde Fransanın etkisi olmuştur.**
- **Hukuk devletinin gerekleri:**
Kanunların Anayasa uygunluğunun denetimi,
Kanuni idare, Kuvvetler ayırımı, Temel haklar güvenliği
- **Yetki genişliği ilkesinin özellikleri:**
Yetkinin merkez adına ve merkezin emir ve talimatları doğrultusunda kullanılması.
Yürütülen hizmetin yerel bir hizmet olabilmesi.
Kullanılan yetkinin merkeze ait bir yetki olması.
Yetkiyi kullananın merkezin memuru olması.

- Genelkurmay başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
- Milli Güvenlik Kurulunun gündemi, Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir.
- Danıştay üyeliğine seçilebilmek için gereken nitelikler:
Yükseköğrenim yapmış olmak.
Bakanlık, müsteşarlık, elçilik, valilik gibi görevlerde bulunmuş olmak.
İdari yargı hakim ve savcılığı yapmış olma.
En az 20 yıl devlet hizmetinde çalışmış olmak.
- İl genel meclisinin kararlarını onaylamak, valinin vesayet yetkisine örnektir.
- Mahalli idarelerin kuruluş esasları Kanun ile düzenlenir.
- Yerel yönetim seçimleri 5 yılda bir yapılır.
- Bir yerde belediye teşkilatının kurulması süreci içerisinde Danıştayın kararına da ihtiyaç vardır.
- Hizmet yerinden yönetim kuruluşlarının ortaya çıkışının başlıca nedeni:
Devletin vatandaşlara karşı üstlendiği hizmetlerin artması ve bunların merkezi idare içinde yürütülmesinin güç olmasıdır.
- Yükseköğretim Kurulunun yeni üniversite kurulmasına ve gerektiğinde birleştirilmesine ilişkin önerileri Milli Eğitim Bakanına sunulur.
- Kamu iktisadi teşebbüslerinin idame ve yenileme

yatırımları , Teşebbüs yönetim kurulu kararı ile yapılır.

- **Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları: Ziraat odaları, Türkiye barolar birliği, Türk tabipler birliği, Esnaf ve küçük sanatkarlar derneği.**
- **Memurluk mesleğinin özellikleri:**
Liyakat sisteminin kamu görevlileri arasında partizanlığı önleyen bir sistem olması.
Devlet memurları kanununda liyakat sisteminin benimsenmiş olması.
Bireylerin bilgi ve yeteneklerine göre belli bir düzeyde memurluk mesleğine girmeleri.
Memurların hizmet sürelerine ve becerilerine göre memurluk mesleğinde ilerlemeleri
- **Vali, kaymakam ve maiyet memurları, devlet memurları kanununa göre Mülki idare amirliği hizmetleri sınıfı içinde yer alırlar.**
- **Sakatların devlet memurluğuna alınmalarının şartları, çalıştırılacakları işler yönetmelikle saptanır.**
- **Devlet memurlarının, görevlerini yerine getirirken anayasaya bağlı kalmaları ve yasalara saygılı olmak zorunda olmaları, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.**
- **Memurun derece yükselmesi, devlet memurluğunda dikey yükselme demektir.**
- **TBMM tarafından saptanan katsayıda, bütçe yılının ikinci yarısı için değişiklik yapabilme yetkisi Bakanlar kuruluna aittir.**

- Aylıktan kesme cezası verilen bir memurun brüt aylığından otuzda biri ile sekizde biri arasında kesinti yapılabilir.
- Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma ve kınama cezalarına karşı, itiraz bir üst disiplin amirinin bulunduğu durumlarda üst disiplin amirine yapılır.
- Askerlikten terhisinden sonra süresi içinde göreve başlamayan bir memur, memurluktan çekilmiş sayılır.
- Bazı kamu hizmetlerinin idari sözleşmelerle özel kişilere bırakılmasına imtiyaz yolu adı verilir.
- Kamu hizmetinin özellikleri: Kural olarak sürekli hizmetlerden olması. Nesnel olarak sunulması, Kamuya yararlı bir hizmet olması, kural olarak kamu kuruluşlarınca sağlanması.
- Olağanüstü hal ilan etme yetkisi, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan bakanlar kuruluna aittir.
- İdare hukuku alanında devletin sorumluluğu ilkesi yönünde asıl gelişme, ilk kez 1961 anayasasından sonra olmuştur.
- Başbakan ya da bakanların Yüce Divana gönderilmesine yol açan siyasi denetim yolu Meclis soruşturmasıdır.
- İdari sözleşmelerden doğan davalar Tam yargı davasına konu olabilir.
- Milli Güvenlik kurulu bir danışma kuruludur.

- **Türk idaresinin özellikleri:**
Kamu görevlilerinin Cumhuriyet döneminde eskiye göre düzenli bir biçime kavuşturulması.
Fransız idaresinin etkisiyle idari rejim sistemini benimsenmesi
Teşkilat yönünden güçlü bir merkezciliğin oluşması.
İdari kuruluşlarda görev ve sayısal yönden büyüme eğiliminin olması
- **Özel hayatın korunması, konut dokunulmazlığı gibi koruyucu haklar, 1982 anayasasında "Toplantı hak ve hürriyetleri" başlığı altında yer almıştır.**
- **Bakanların görevleri: Bakanlıktaki tüm kamu görevlilerinin hiyerarşik amiri olması, Bakanlığın en üst amiri olması, İta amiri olması, Bakanlığı temsil etmesi.**
- **Devlet Planlama Teşkilatının görevleri:**
Kalkınmada öncelikli yörelerin gelişmesini sağlayacak önlemleri saptama.
Ülkenin her türlü kaynak ve imkanlarını saptama
Kalkınma planları ile yıllık programları hazırlama.
Bölgesel veya sektörel bazda gelişme programları hazırlama
- **Mali konuları düzenleyen yönetmelikler, yürürlüğe konmadan önce Sayıştayın incelemesine sunulur ve görüşü alınır.**
- **Anayasaya göre, illerin idaresinde Yerinden yönetim ilkesi uygulanır.**
- **Mahalli idarelerin kuruluş esasları Kanun ile belirlenir.**

- **Belediye meclisinin görevleri. Bütçeyi kabul etmek, İş programlarını kabul etmek, Belediyeye ait vergi ve resimlere ilişkin tarifeleri kabul etmek, Kamu hizmeti imtiyazı vermek.**
- **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, bütçe bakımından TBMM ile ilgilidir.**
- **Yüksek öğretim kurumlarında görevli öğretim elemanları: Okutmanlar, Yardımcı doçentler, Öğretim görevlileri, Araştırma görevlileri.**
- **Kamu iktisadi teşebbüslerinin özellikleri:
Kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamama
Tüzel kişiliklerinin olmaması.
Bakanlar kurulu kararı ile kurulma.
İlke olarak özel hukuka tabi olma.**
- **Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının organlarının görevlerine Yargı Organı kararıyla son verilebilir.**
- **Memurluk mesleğinin özellikleri:
Bireylerin, bilgi ve yeteneklerine göre, belli bir düzeyde memurluk mesleğine girmeleri
Memurların hizmet sürelerine ve becerilerine göre memurluk mesleğinde ilerlemeleri
Liyakat sisteminin kamu görevlileri arasında partizanlığı önleyen bir sistem olması.
Devlet memurları kanununda liyakat sisteminin benimsenmiş olması.**
- **Özürlülerin devlet memurluğuna alınmalarının şartları, çalıştırılacakları işler yönetmelikle saptanır.**

- Verem, kanser gibi uzun süreli hastalıklara yakalanan memurlardan 10 yıla kadar hizmet süresi olanlara, kural olarak 18 aya kadar hastalık izni verilebilir.
- İlkokulu bitirmiş bir kişi memuriyete 15.dereceden başlar.
- Yan ödeme deyimi içine girenler: Özel hizmet tazminatı, İşgüçlüğü zammı, eleman teminindeki güçlük zammı, iş riski zammı.
- Devlet Memurları kanununda öngörülmüş disiplin cezaları: Kınama, Uyarma, Aylıktan kesme, Devlet memurluğundan çıkarma.
- Memurun, memurlukla bağdaşmayan bir görevi kabul etmesi durumunda memurluğu sona erer.
- İdari kolluk faaliyetlerinin yargısal denetimi esas olarak idari yargı düzenince yapılır.
- İdarenin takdir yetkisine uygulanan yargısal denetimin içinde olanlar:
 - Takdir yetkisinin yasal sınırlar içinde kullanılıp kullanılmadığı
 - Takdir yetkisi kullanılırken hukuka aykırı bir tutum ve davranış içine girilip girilmediği
 - Takdir yetkisinin kamu yararı için kullanılıp kullanılmadığı.
 - Takdir yetkisi kullanılırken yasalardaki özel şartlara uyulup uyulmadığı.
- İdari işlemlerin öğeleri: Şekil, Sebep, Yetki, Amaç

- Öğrenci disiplin yönetmeliği kural işlem niteliğindedir.
- İdari işlemler üzerindeki hiyerarşik yetkiler:
 - Üst, emri altında bulunan kimselerin işlemlerini her zaman denetlemek yetkisine sahiptir.
 - Üst, asta emir ve yön verebilir.
 - Üst, astın işlemlerini yerindelik yönünden de denetleyebilir.
 - Üst, astın yaptığı işlemlerin uygulanmasını geciktirebilir.
- İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun denetlenmesi sırasında göz önüne alınan unsurlar: Maksat, Şekil, Yetki, Konu
- Tam yargı davasına konu olanlar:
 - İdari sözleşmelerden doğan davalar, İdareye karşı açılacak tazminat davaları, Kamu kurumlarına ait taşıtların yol açtığı zararlara ilişkin davalar, Haksız olarak idarenin malvarlığına geçmiş bir malın geri verilmesine ilişkin davalar.
- Adli yargı düzeni içinde yer alan mahkemeler: Devlet Güvenlik Mahkemesi, Asliye Ceza Mahkemesi, İş Mahkemesi, Ticaret Mahkemesi.

[Pencereyi Kapat \(Close the window\)](#)

<http://www.pekiyi.150m.com>
[Y.Müh. Naim Uygun](#)